

CONFIDENTIEEL

8096/1162

Jakarta, 26 april 1982

Ond. aanbieding rapport militair attaché

./.

Ik heb de eer u hiernaevens ter kennisneming aan te bieden afschrift van een rapport, Confi - IR/3/82, hetwelk de aan deze post verbonden militair attaché uitbracht aan de Minister van Defensie, d.t.v. de Chef Defensie Staf, en de Staf Chefs van de drie Nederlandse krijgsmachtdelen.

De Ambassadeur,

Mr. L.H.J.B. van Gorkom

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

te

's-Gravenhage

te Jakarta
p/a Casuariestraat 16
2511 VB 's-Gravenhage

LML/107/82

Jakarta, 23 april 1982

Ond. aanbieding incidenteel rapport

Hierbij moge ik Uwer Excellentie mijn incidenteel rapport
nr. IR/3/82/Conf. aanbieden met als onderwerp "Het feest
van de democratie".

J. Linzel
Brig.-Gen. der Infanterie,
Landmacht-, tvs Marine-,
tvs Luchtmachtattaché

AAN :	Z.E. de Minister van Defensie d.t.v. Chef Defensie Staf	3 x
	Z.E. de Chef Landmacht Staf	1 x
	Z.E. de Chef Marine Staf	1 x
	Z.E. de Chef Luchtmacht Staf	1 x
	i.a.a. Z.E. de Minister van Buitenlandse Zaken	1 x

Onderwerp : Het feest van de democratie

1. Inleiding

Op 4 mei a.s. zullen ruim 80 miljoen Indonesiërs hun stem uitbrengen op een der volgende partijen : de PPP (de opbouwpartij zijnde een samenbundeling van islam gerichte partijen = lijst 1), de Golkar (de functionele groepering = lijst 2) en de PDI (democratische partij zijnde een bundeling van nationalistische en christelijke partijen = lijst 3).

Alleen al in Jakarta met zijn ruim 5 miljoen inwoners zijn er ruim 2½ miljoen kiesgerechtigden waarvan - en dat is het bijzondere - bij de vorige verkiezingen in 1977 het merendeel op de PPP stemden. De regeringspartij Golkar won praktisch overal elders in Indonesië met duidelijke cijfers. Ook dit jaar zal de Golkar weer winnen behalve waarschijnlijk in Jakarta waar het er weer om zal spannen.

Met het oog op rust in het land mogen de partijen zes weken voor de verkiezingen, dat wil zeggen van 15 maart tot 28 april, hun politieke waar bij het volk aanprijzen, met dien verstande dat de laatste week (28 april - 4 mei) een rustige week moet zijn, een afkoelingsweek, waarin geen verkiezingspropaganda meer mag worden gemaakt.

En zo brandde op maandag 15 maart jl. de verkiezingsstrijd los waarbij de drie partijen op bepaalde dagen zendtijd voor de televisie en radio hadden toegewezen gekregen en ieder op hun beurt op de hen toegewezen dagen en plaatsen massabijeenkomsten en optochten mochten organiseren.

Voor al deze bijeenkomsten waar goed van de tongriem gesneden sprekers het woord voeren en worden afgewisseld door bekende artiesten, zijn bijzonder populair. Tienduizenden, zo niet honderdduizenden belangstellenden waaronder veel jeugdstromen dan toe en maken er een "happening" van. Ook aan de optochten nemen tienduizenden deel - deze zijn gemotoriseerd - honderden vrachtauto's volgepropt met opgewonden jongelui met vlaggen en partijsymbolen begeleid door duizenden eveneens wildegebarende jongelui op motorfietsen rijden met grote snelheid door de stad, zich weinig aantrekkend van verkeersborden en regels waardoor vaak chaotische verkeersopstoppingen ontstaan.

Het moge duidelijk zijn dat dit soort evenementen gemakkelijk uit de hand kunnen lopen en in het bijzonder wanneer het islamieten betreft die in de naam van Allah tot hysterische uitbarstingen verleid kunnen worden, zoals uit het volgende moge blijken.

2. Het verstoorde Golkarfeest

Op 18 maart, drie dagen na de aanvang van de verkiezingsstrijd was het de beurt van de Golkar om de Indonesiërs ervan te overtuigen dat er op hen moet worden gestemd. In de hoofdstad Jakarta moest dit natuurlijk een geweldig spektakel worden. Op zeven verschillende plaatsen in de stad waren bijeenkomsten georganiseerd. Eén daarvan was op Lapangan Banteng, het oude Waterlooplein, centraal gelegen en vlak voor het fraaie zeshonderd kamers tellende hotel Borobudur.

De meest bekende Golkarspreeker, Lt.-Generaal Ali Murtopo, Minister van Voorlichting, zou ondermeer het woord voeren en een groot aantal populaire artiesten zouden voor de nodige afwisseling zorgdragen. Vooral deze artiesten bleken een onweerstaanbare aantrekkingskracht te hebben voor scholieren en minder intelligente jongelui.

Daarbij mag ook niet uit het oog worden verloren dat in minder ontwikkelde landen, waar werkeloosheid welig tiert en waar het bovendien nog warm is ook, waardoor velen hun vertier in de buitenlucht zoeken, dergelijke evenementen enorm veel mensen trekken.

Reeds om 10 uur 's ochtends begonnen ze samen te stromen in afwachting van het officiële programma dat om twee uur zou beginnen. Op dat tijdstip verdrongen dan ook naar schatting ruim een half miljoen mensen elkaar op en rond het Banteng plein. De hitte, het gedrang, duizenden scholieren uit omliggende scholen die niet meer naar huis konden omdat het verkeer volkomen lam was gelegd, waardoor ook de artiesten het plein niet meer konden bereiken, honderden geïnfiltreerde jeugdige PPP aanhangers en het bij dergelijke gelegenheden altijd aanwezige geteisem zorgden voor een explosieve sfeer welke ontladde in een enorme rel. Stenen werden gegooid, het podium werd bestormd, heroverd, weer veroverd en uiteindelijk in brand gestoken waarna de bijeenkomst werd afgelast hetgeen niet naar de zin was van de jeugd die daarop hun vernielzucht begon bot te vieren. Een aantal bussen en auto's werd in brand gestoken of vernield waarop speciale leger en politie onderdelen, bekwaam in het beteugelen van woelingen, ingrepen. Het Banteng plein werd snel ontruimd maar de tienduizenden jongelui die teleurgesteld een heenkomen zochten trokken daarna een spoor van vernielingen door de stad.

Ruim tweehonderd, meestal jeugdige reischoppers werden gearresteerd en tientallen gewonden werden afgevoerd naar de ziekenhuizen. Van de zijde van de regering werd verklaard dat er geen doden vielen te betreuren.

3. De verdere "feestelijkheden"

Alhoewel op de 18e maart in de andere steden van Indonesië

- 3 -

en trouwens ook op de andere plaatsen in de hoofdstad de bijeenkomsten zonder incidenten waren verlopen, was de regering en in het bijzonder de veiligheidsdienst van admiraal Sudomo toch wel enigzins beducht voor wat in de daarop volgende weken de bijeenkomsten van vooral de PPP en in mindere mate van de PDI zouden brengen.

De veiligheidsdienst hield besprekingen met de partijleiders die alle medewerking gaven en erin toestemden dat de raddraaiers, van welke partij die ook waren, een proces zouden worden aangedaan en gestraft. Zowel de veiligheidsdienst als de partijleiders publiceerde waarschuwingen dat de "kampanje's" zoals ze worden genoemd, rustig, orderlijk en gedisciplineerd moeten verlopen want anders zouden er "gele" en daarna mischien plaatselijk zelfs "rode kaarten" worden uitgereikt. Nu trekken de jeugdige "supporters" van de PPP, Golkar en PDI zich de waarschuwingen van hogerhand evenmin aan als de "supporters" van de Nederlandse voetbalclubs F.C. Utrecht of F.C. Den Haag.

Dit bleek namelijk bij de zogenaamde feestelijke massa-op-tochten die door de drie partijen de afgelopen weken werden georganiseerd. De reeds eerder genoemde gemotoriseerde parades van honderden met jonge knapen volgepropte vrachtwagens en rondracende motorfietsen liepen lelijk uit de hand en veroorzaakten ernstige ongelukken tengevolge waarvan enkele tientallen kinderen in de diverse steden het leven lieten en velen werden gewond.

Van verschillende zijden kwamen dan ook suggesties om de kampanjetijd van zes weken te verkorten temeer waar er door de volksredenaars niets nieuws meer werd gezegd. Alles wat er moet worden gedaan om Indonesië een welvarend land te maken staat al in het programma van de regeringspartij Golkar en werkelijk goed gefundeerde en beredeneerde meningsverschillen over de aanpak van 's lands problemen bestaan er eigenlijk niet. Het enige gevaar komt uit de hoek van de fanatieke islamieten in de PPP, die wanneer zij het voor het zeggen zouden krijgen een islamstaat van Indonesië zouden willen maken dan wel van de verborgen restanten van de verboden communistische partij die een communistisch bewind zouden willen vestigen. Uiterst rechts óf uiterst links, beiden zouden de ontwikkeling van Indonesië compleet tot stilstand brengen, Iraanse of Kambodjaanse toestanden teweegbrengen alsmede grote moordpartijen veroorzaken.

Inmiddels zijn de meeste Lapangan Banteng raddraaiers reeds berecht; de processen waren voor het publiek toegankelijk en de kranten rapportages waren zeer volledig. Zo er al een politieke "mastermind" achter zat in deze is evenwel nog niet gevonden, evenals bij soortgelijke rellen in het verleden. De gemoederen kunnen door kleine oorzaken soms snel in dit warme land worden verhit en buitenlandse waarnemers willen daar weleens te veel achter zoeken.

- 4 -

Wat de temperatuurverhogende kampanjes betreft zou admiraal Sudomo, althans dat vertelde hij mij, liefst het voorbeeld van Maleisië willen volgen waar ze zijn verboden of Nederland waar de mensen ze liever via de beeldbuis of radio op zich af laten komen.

Maar dat kan nog niet, zeide hij, want het moet een democratisch feest zijn en daarbij behoren nu eenmaal nog de massabijeenkomsten en optochten. Of dit over vijf jaar bij de volgende verkiezingen nogeens wordt toegestaan betwijfelde hij.

Conclusie en verwachtingen

- a. In vergelijking met de verkiezingskampanjes in 1971 en 1977 verliepen deze (1982) tamelijk rustig zonder dat er teveel druk werd uitgeoefend van bovenaf.
- b. De rol van de strijdkrachten was onpartijdig, ze stonden boven de strijd, dit was minder het geval in 1971 en 1977.
- c. Wel toonde de regering de laatste paar maanden door het in bedrijfstellen van veel grote opbouwprojecten door de president, vice-president en ministers dat het huidige bewind heel veel heeft bijgedragen aan de opbouw van het land.
- d. Een nieuw fenomeen waren de massale optochten die in de aanvang uit de hand liepen en verantwoordelijk waren voor een aantal dodelijke ongevallen welke dompers zetten op het democratische feest.
Trouwens ook de eerste massabijeenkomsten werden door meer mensen en vooral jeugd bijgewoond dan men had verwacht; ook hierbij vielen slachtoffers, in enkele gevallen zoals op het Bantengplein in Jakarta door rellen maar in andere gevallen door ineenstorting van tribunes dan wel het onder de voet lopen van mensen in een grote menigte.
- e. Verwacht mag worden dat de uitslag van de verkiezingen niet veel zal verschillen met de vorige, hoogstens kan de PPP in een paar grote steden voor een verrassing zorgen.